

INSTRUCȚIUNI

privind ajutorul de stat acordat sub forma garanțiilor

În temeiul art. 27 alin. (1) din Legea concurenței nr. 21/1996, republicata, și al art. 30 alin. (1) din Legea nr. 143/1999 privind ajutorul de stat, republicata,

Consiliul Concurenței adoptă prezentele instrucțiuni.

CAPITOLUL I

Dispoziții generale

Prezentele instrucțiuni stabilesc regimul ajutorului de stat acordat sub forma garanțiilor în aplicarea dispozițiilor Legii nr. 143/1999, republicata, denumită în continuare lege. Garanțiile sunt, de regulă, legate de un împrumut, credit, emisiune de obligațiuni etc., care urmează a fi contractate între un împrumutător și un împrumutat.

Aceste instrucțiuni acoperă toate formele de garanții, indiferent de temeiul lor juridic și de tranzacția la care se referă. Ajutorul de stat poate fi acordat sub forma garanțiilor individuale sau în cadrul unor scheme. În majoritatea cazurilor, de eventualul ajutor de stat implicat într-o astfel de operațiune beneficiază cel care obține împrumutul.

Totuși, în anumite împrejurări, poate fi vorba și de un ajutor de stat acordat împrumutătorului.

Prezentele instrucțiuni nu se aplică garanțiilor acordate în vederea obținerii creditelor pentru export.

CAPITOLUL II

Domeniul de aplicare

SECȚIUNEA 1

Ajutorul de stat pentru împrumutat

1.1. De regulă beneficiarul ajutorului este împrumutatul. Garanția de stat dă posibilitatea împrumutatului să obțină condiții financiare mai bune pentru un împrumut decât cele care sunt în mod normal disponibile pe piețele financiare. De obicei, beneficiind de o garanție de stat, împrumutatul poate obține niveluri mai scăzute ale dobânzii și/sau să ofere mai puține garanții. În unele cazuri împrumutatul, fără o garanție de stat, nu ar putea găsi o instituție financiară dispusă să îl împrumute în orice condiții. Garanțiile de stat pot astfel să faciliteze crearea unor noi afaceri și să dea posibilitatea unor întreprinderi să obțină resurse financiare în scopul de a desfășura noi activități sau, pur și simplu, să rămână în activitate, în loc să fie eliminate sau restructurate, creându-se astfel distorsiuni ale concurenței. În felul acesta garanțiile de stat intră sub incidența legii.

1.2. O garanție de stat prezintă pentru beneficiar avantajul că riscul asociat cu garanția este suportat de stat. Această preluare a riscului de către stat ar trebui în mod normal să fie remunerată printr-o primă adecvată. Atunci când statul renunță la o asemenea primă, există, în același timp, un avantaj pentru întreprindere și o pierdere de resurse publice. Prin urmare, chiar dacă nu se fac nici un fel de plăți de către stat în contul unei garanții, totuși ea poate reprezenta ajutor de stat, în conformitate cu art. 2 din lege. În caz afirmativ, valoarea ajutorului se determină în momentul în care garanția este acordată, iar nu în momentul în care ea este invocată sau în momentul când se efectuează plăți în conformitate cu condițiile garanției.

1.3. De asemenea, constituie ajutor de stat sub forma unei garanții și condițiile mai favorabile de finanțare obținute de întreprinderile ale căror statute legale exclud falimentul sau alte proceduri de insolvență ori oferă o garanție de stat explicită sau prevăd acoperirea pierderilor de către stat.

1.4. Ajutor de stat este și achiziționarea de către stat a unei participații la capitalul social al unei societăți comerciale când aceasta este însoțită de o răspundere nelimitată asumată de stat pentru obligațiile sociale.

1.5. La fel ca și în alte forme de ajutor potențial, garanțiile acordate de stat în mod direct, respectiv prin autoritățile publice centrale sau locale, precum și garanțiile acordate de întreprinderi sau instituții aflate sub influența dominantă a autorităților publice (CEC, casa de pensii, Casa Națională de Asigurări de Sănătate etc.) pot constitui ajutor de stat.

SECȚIUNEA a 2-a

Ajutorul de stat pentru cel care acordă împrumutul

2.1. În anumite cazuri poate beneficia de ajutor și împrumutătorul.

2.2. În speță, dacă o garanție este acordată ex post cu privire la un împrumut ori altă obligație financiară existentă deja, fără ca termenii sau condițiile acestui împrumut ori acestei obligații financiare să fie modificate, sau dacă un împrumut garantat este folosit pentru a rambursa un altul, negarantat, către aceeași instituție de credit, atunci poate să fie un ajutor pentru împrumutător, prin aceea că se mărește securitatea împrumuturilor. Un asemenea ajutor poate să favorizeze împrumutătorul și să distorsioneze concurența și, de aceea, intră sub incidența legii.

CAPITOLUL III

Valoarea ajutorului de stat

3.1. În cazul unei garanții de stat individuale, elementul de ajutor trebuie evaluat prin referire la detaliile garanției și împrumutului (sau altui tip de obligație financiară). Factorii relevanți includ în special durata și valoarea garanției și împrumutului, riscul neachitării de către împrumutat, prețul plătit de către împrumutat pentru garanție, natura oricărei alte asigurări date, condițiile și momentul în care statul va fi solicitat să plătească datoria creată în urma împrumutului și mijloacele (de exemplu, declararea falimentului), care să fie folosite de către stat pentru a recupera sumele datorate de împrumutat, după executarea garanției.

3.2. Echivalentul-subvenție al unei garanții pentru un împrumut acordat într-un anumit an poate fi:

a) calculat în același mod ca echivalentul-subvenție al unui împrumut acordat în condiții preferențiale, bonificația de dobândă reprezentând diferența dintre dobânda pieței și dobânda obținută datorită garanției de stat, după ce orice prime plătite au fost deduse; sau
b) luat ca diferență între suma principală garantată încă nerambursată înmulțită cu factorul de risc (probabilitatea de a nu rambursa) și orice primă plătită, adică (suma garantată nerambursată x riscul) - prima; sau

c) calculat prin orice altă metodă obiectivă justificată și general acceptată. Pentru garanțiile individuale prima metodă ar trebui să fie, în principiu, forma standard de calcul, iar pentru schemele de garanții, cea de-a doua.

3.2.1. Factorul de risc trebuie să se bazeze pe experiența anterioară privind frecvența nerambursării unor împrumuturi date în circumstanțe similare (sectorul, mărimea firmei, nivelul activității economice generale). Echivalentele-subvenție anuale vor trebui actualizate la valoarea lor prezentă, folosindu-se nivelul ratei de actualizare, apoi adunate pentru a se obține echivalentul-subvenție total.

3.2.2. Atunci când în momentul acordării împrumutului există o mare probabilitate ca împrumutatul să nu-l poată rambursa (de exemplu, pentru că are dificultăți financiare), valoarea garanției poate fi la fel de mare ca și suma acoperită efectiv de acea garanție.

3.3. Dacă o obligație financiară este acoperită în întregime de o garanție de stat, împrumutătorul este mai puțin stimulat să evalueze în mod corespunzător, să asigure și să minimizeze riscul care decurge din operația de împrumut și, în special, să evalueze în mod corect gradul de solvabilitate al împrumutatului. O astfel de evaluare a riscului poate, de asemenea, să nu fie efectuată nici de cel care garantează, din lipsa mijloacelor necesare. Această lipsă de stimulare care minimizează riscul de neplată a împrumutului poate

încuraja împrumutătorii să contracteze împrumuturi cu un risc comercial mai mare decât normal și poate astfel mări valoarea garanțiilor cu risc mare din portofoliul statului.

3.4. Un procent de cel puțin 20% din valoarea împrumutului, care să nu fie acoperit de o garanție de stat, este o limită corespunzătoare pentru a determina împrumutătorul să evalueze în mod corect gradul de solvabilitate al împrumutatului și să minimizeze în acest fel riscul asociat tranzacției. Prin urmare, Consiliul Concurenței va examina în mod critic orice garanții care acoperă în întregime (sau aproape în întregime) o tranzacție financiară.

3.5. În cazul schemelor privind garanții de stat, caracteristicile specifice ale cazurilor individuale pot să nu fie cunoscute în momentul în care se evaluează schema. În aceste condiții elementul de ajutor este evaluat prin referire la prevederile schemei care privesc, printre altele, suma maximă și durata împrumuturilor, categoria de întreprindere și tipul proiectului eligibil, garanția solicitată împrumutaților, prima care trebuie plătită și ratele dobânzii obținute de aceștia.

CAPITOLUL IV

Condițiile care exclud existența ajutorului de stat

4.1. O garanție individuală sau o schemă de garanții instituită de stat nu intră sub incidența legii atunci când prin aceasta nu se conferă un avantaj special numai anumitor agenți economici ori anumitor bunuri, servicii sau regiuni. În asemenea cazuri nu este necesară notificarea către Consiliul Concurenței.

4.2. De asemenea, o garanție de stat individuală nu constituie ajutor de stat dacă sunt îndeplinite cumulativ următoarele condiții:

- a) împrumutatul nu se află în dificultate financiară;
- b) împrumutatul este, în principiu, capabil să obțină un împrumut în condiții de piață de pe piețele financiare, fără nici o intervenție a statului;
- c) garanția este acordată în legătură cu o operațiune financiară precisă, se referă la o sumă maximă determinată, nu acoperă mai mult de 80% din împrumutul de rambursat sau din altă obligație financiară, cu excepția obligațiunilor și altor instrumente similare, și nu este nelimitată în timp;
- d) garanția implică plata unei prime la prețul pieței. Acest preț este determinat, printre altele, de suma și de durata garanției, garanțiile oferite de către împrumutat, situația sa financiară, sectorul de activitate, perspective, de nivelul riscului de neplată și de alte condiții economice.

4.3. O schemă de garanție de stat nu constituie ajutor de stat dacă sunt îndeplinite cumulativ următoarele condiții:

- a) schema nu permite ca garanțiile să fie acordate împrumutaților care se află în dificultate financiară;
- b) beneficiarii împrumutului sunt, în principiu, capabili să obțină un împrumut în condiții de piață de pe piețele financiare, fără nici o intervenție a statului;
- c) garanțiile sunt acordate în legătură cu o operațiune financiară precisă, se referă la o sumă maximă determinată, nu acoperă mai mult de 80% din împrumutul de rambursat sau din altă obligație financiară, cu excepția obligațiunilor și altor instrumente similare, și nu sunt nelimitate în timp;
- d) condițiile schemei se bazează pe o evaluare realistă a riscului, astfel încât primele plătite de agenții economici beneficiari să asigure autofinanțarea schemei;
- e) schema prevede condițiile în care viitoarele garanții vor fi acordate, precum și analiza, cel puțin o dată pe an, a finanțării generale a schemei;
- f) primele acoperă atât riscurile obișnuite asociate cu acordarea garanțiilor, cât și costurile administrative ale schemei și permit obținerea unui randament normal al capitalului inițial, eventual furnizat de către stat, la demararea schemei.

4.4. Nerespectarea conformității cu oricare dintre condițiile prezentate la pct. 4.2 și 4.3 nu înseamnă că acea garanție individuală sau schemă de garanție este în mod automat privită ca ajutor de stat. Dacă furnizorul are vreo îndoielă cu privire la faptul că o garanție sau o schemă planificată este sau nu ajutor de stat, aceasta va trebui notificată.

4.5. Există situații în care se planifică folosirea garanțiilor de stat pentru a da posibilitatea agenților economici, și în special întreprinderilor mici și mijlocii, să obțină împrumuturi pe care piața nu le-ar oferi. Întreprinderile care se găsesc în faza de început a activității, care cunosc o creștere rapidă sau sunt de mici dimensiuni nu oferă siguranța necesară pentru a garanta un împrumut sau a obține o garanție. Ele pot intra în categoria întreprinderilor cu mare risc, al căror prag de rentabilitate nu poate fi atins decât pe termen lung și/sau având o rată deosebit de mare de eșec. Acesta poate fi cazul proiectelor care privesc produse sau procedee noi și inovatoare. Aceste circumstanțe nu exceptează, în general, garanțiile de stat de la incidența legii. Garanțiile de stat acordate în asemenea condiții vor fi, în consecință, notificate Consiliului Concurenței la fel ca și garanțiile de stat acordate în alte circumstanțe.

CAPITOLUL V

Compatibilitatea ajutorului de stat în forma garanțiilor cu mediul concurențial

5.1. Garanțiile de stat ce intră sub incidența legii sunt analizate de Consiliul Concurenței în scopul determinării compatibilității acestora cu mediul concurențial. Înainte ca o asemenea evaluare a compatibilității să poată fi făcută, beneficiarul ajutorului trebuie să fie identificat. Acesta poate fi împrumutatul, împrumutătorul sau amândoi.

5.2. În majoritatea cazurilor garanția conține ajutor pentru împrumutat. Consiliul Concurenței va analiza dacă acest ajutor este sau nu compatibil cu mediul concurențial, în conformitate cu aceleași reguli care se aplică la măsurile privind ajutorul de stat acordat sub alte forme. Criteriile concrete pentru evaluarea compatibilității sunt prevăzute în regulamentele Consiliului Concurenței emise în aplicarea Legii nr. 143/1999 privind ajutorul de stat, referitoare la ajutoarele de stat având obiectiv orizontal, regional și sectorial. Analiza va lua în considerare, în special, intensitatea ajutorului, caracteristicile beneficiarilor și obiectivele urmărite.

5.3. Consiliul Concurenței autorizează ajutorul de stat sub forma garanțiilor numai dacă executarea lor este, din punct de vedere contractual, legată de condiții specifice ce pot merge până la declararea obligatorie a falimentului beneficiarului sau orice altă procedură similară. Aceste condiții vor trebui să fie agreeate de către Consiliul Concurenței, în cadrul notificării, în momentul în care garanția se acordă. În cazul în care furnizorul de ajutor dorește să acorde garanția în condiții diferite decât cele convenite în momentul notificării, Consiliul Concurenței consideră acordarea garanției ca un nou ajutor de stat ce trebuie notificat în conformitate cu art. 13 din lege, republicată.

5.4. Atunci când garanția reprezintă ajutor pentru împrumutător, un asemenea ajutor poate constitui, în principiu, ajutor de operare. Acesta este considerat, în general, incompatibil cu mediul concurențial.

CAPITOLUL VI

Consecințele încălcării art. 15 și 16 din lege, respectiv ale nerespectării obligației de notificare și clauzei suspensive

6.1. Atunci când furnizorii nu respectă obligația notificării prevăzută la art. 15 și, respectiv, clauza suspensivă prevăzută în art. 16 din lege, cu completările ulterioare, elementul de ajutor al garanției trebuie calificat drept ilegal.

6.2. Atunci când ajutorul a fost acordat în mod ilegal, beneficiarii ajutorului de stat au de făcut față unui anumit risc. Dacă în urma analizei Consiliul Concurenței stabilește că ajutorul de stat este incompatibil în sensul legii, va dispune recuperarea, rambursarea sau suspendarea acestuia, potrivit prevederilor art. 24 din lege, chiar dacă aceasta înseamnă declararea falimentului împrumutatului.

6.3. Garanțiile diferă de alte măsuri ale ajutorului de stat, cum ar fi împrumuturi nerambursabile sau exceptările de la plata taxelor și impozitelor, în măsura în care, atunci când este vorba despre o garanție, statul intră, de asemenea, într-o relație juridică cu împrumutătorul. De aceea trebuie să se ia în considerare dacă un ajutor de stat acordat în

mod ilegal are consecințe în privința terților. În cazul unor garanții pentru împrumuturi, aceasta privește, în principal, instituțiile financiare de credit. În cazul unor garanții pentru obligațiunile emise pentru a obține finanțarea unor întreprinderi, aceasta privește instituțiile financiare implicate în emisiunea de obligațiuni.

6.4. Avându-se în vedere cele menționate la pct. 6.3, împrumutătorii pot avea un interes în a verifica, ca o măsură standard de prevedere, că reglementările privind ajutorul de stat au fost respectate ori de câte ori au fost acordate garanții.

CAPITOLUL VII

Rapoartele care trebuie prezentate Consiliului Concurenței de către furnizori și beneficiari

7.1. Avându-se în vedere că piețele financiare sunt în continuă dezvoltare și că valoarea garanțiilor este greu de evaluat, activitatea de monitorizare, în conformitate cu art. 38 din lege, a ajutoarelor de stat sub forma garanțiilor de stat autorizate de Consiliul Concurenței este de o importanță deosebită.

7.2. Pe lângă datele uzuale privind cheltuielile, raportările transmise anual Consiliului Concurenței trebuie să ofere, atât pentru scheme, cât și pentru garanțiile individuale, date privind suma totală a garanțiilor de stat încă nerambursate, suma totală plătită de stat în contul debitorilor restanți în anul precedent prin executarea garanțiilor (valoare netă, luându-se în considerare sumele recuperate) și primele plătite de beneficiari pentru garanțiile de stat din același an. Aceste informații vor fi de folos în calcularea ratei de nerambursare ce va fi utilizată pentru a se evalua viitoarele garanții și, dacă este necesar, primele care vor fi plătite în viitor.

7.3. Consiliul Concurenței poate folosi asemenea informații pentru a solicita furnizorului de ajutor măsuri corespunzătoare, în conformitate cu art. 22 și 26 din lege, în scopul de a modifica un ajutor de stat existent, dacă acesta denaturează mediul concurențial și afectează aplicarea corespunzătoare a acordurilor internaționale la care România este parte.